

За автентично представителство на гражданското общество

Подготвяйки се за усвояване на европейските структурни фондове - довършвайки работата по Националната стратегическа референтна рамка и Оперативните програми, разработвайки и кампании за популяризирането им - управляващите ще трябва отговорно да вземат предвид един сериозен регионално-политически проблем, валиден както на европейско, така и на национално ниво. Той се състои в това, че човешкият ресурс за работа по европейските структурни фондове е най-ограничен в икономически най-слабите региони, които същевременно са с най-остри нужди от развитие и са потенциално най-избираеми за интервенции чрез самите структурни фондове.

Този факт трябва да се проектира и върху една специфична за българската реалност обвързаност – тази между показателите за човешкото развитие и концентрацията на малцинствено население в етнически смесените райони. Многобройни наблюдения и изследвания (вкл. Докладите за човешкото развитие на ПРООН) установяват, че колкото по-голяма е концентрацията на малцинствено население в дадена община, толкова по-голяма е и вероятността от ниско ниво на човешкото развитие в нея. Имайки предвид факта, че около 20% от населението на България принадлежи към малцинства, управляващите в България трябва да предприемат неотложни политически и управленски мерки, така че всички предстоящи политики, програми и проекти, насочени към развитие и социално включване, да интегрират по адекватен начин проблемите на малцинствените групи и мерките за тяхното решаване.

Европейските структурни фондове не са просто някакви пари, които ни се полагат и които можем да привличаме за неясни каузи. Те трябва да се разбират и утвърждават като ефективен инструмент, с който да се стимулират процеси в кризисните сфери, по-които очевидно нямаме голям напредък.

Вярно е, че сред НПО съществуват широки очаквания по отношение участието им в усвояването на структурните фондове. Вярно е и това, че често тези очаквания не са достатъчно подкрепени със знания, навици и умения. Но знанията по тези въпроси са оскъдни дори сред управленците, които имат най-голям достъп до информация, а за навици и умения все още е твърде рано да се говори. Не трябва да се подценява фактът, че през последните 17 години бяха вложени огромни усилия и финансови ресурси за мотивиране на гражданите и за формиране на капацитет за участието им в процесите на вземане на решения на местно и национално ниво. Неразумно е този ресурс да се омаловажава и разпилява.

При оценката на местните ресурси трябва да се изхожда от това кои местни организации са доказали потенциала си за ефективна работа в общностите, за ефективно посредничество между тях и институциите, за успешно застъпничество и налагане на утвърдени демократични ценности и международни стандарти в публичните политики, доколкото са постигали подобряване на междуобщностната комуникация и социалната хармония в съответните населени места. Тези качества и натрупан опит, наред с авторитета и доброто име на организациите, трябва да се отчитат, а самите организации - да се насърчават за участие в проекти, финансирани от структурните фондове. Подобен ценностен подход би бил бариера пред стартирания вече по места процес на създаване от страна на редица администрации на "свои" граждански структури с ясна цел средствата по европейските фондове да бъдат насочвани за усвояване към "доверени хора".

Като елемент на доброто управление, както и за утвърждаване на партньорство в усвояването на европейските структурни фондове, е необходимо администрацията, в диалог с със структури на гражданското общество, да регламентира форми и процедури на взаимодействие и консултиране с НПО и с целевите групи на национално и местно ниво. Още по-наложително е да се формира административна култура и нагласа за подобно сътрудничество.

Автентичното представителство на гражданите в процесите на вземане на решения, включително при формулирането, провеждането и управлението на проекти по оперативните програми е от ключова значимост и трябва да се държи сметка какъв е мандатът им, от кого и как им е бил даден. Наложително е провеждането на постоянен мониторинг от страна на неправителствения сектор върху работата по Оперативните програми и усвояването на

европейските структурни фондове, което е по силите на умело съгласуващи действията си граждански структури.

Партньорството между институциите и гражданските организации трябва да бъде регулирано така, че да почива на ясни и прозрачни договорености. В рамките на партньорството гражданските организации не трябва да размиват своята идентичност и специфичната си роля.

Трябва да се утвърдят и да се прилагат в практиката безкомпромисни политики за предотвратяване на конфликт на интереси по отношение на участието на индивиди, организации и фирми в различните фази на изготвяне, прилагане и оценка на програми и проекти за развитие. Трябва да бъде повишена ролята на гражданите (вкл. на представители на малцинствата) в планирането на държавния и общинските бюджети, които все повече трябва да включват консултации с релевантни граждански организации - и не само профсъюзите.

Вземането на решения по отношение на финансирането на програмите и проектите за развитие и социално включване трябва да бъде децентрализирано и реализацията им трябва максимално да привлича местни изпълнители. Финансиращите институции трябва да осигуряват схеми за микро-финансиране на най-маргинализираните общности, което е доказан и особено ефективен начин за преодоляване на бедността.

Калина Бозева

**Изпълнителен директор на фондация Междуетническа инициатива за човешки права
Говорител на гражданския съвет към министъра по европейските въпроси**